

ANABİLİM EĞİTİM KURUMLARI

ÇOCUKLARDA
YETENEK GELİŞİMİ VE
YETENEK GELİŞİMİNİN
DESTEKLENMESİ

ÇOCUKLARDA YETENEK GELİŞİMİ VE YETENEK GELİŞİMİNİN DESTEKLENMESİ

Teknoloji ve bilimin hızla ilerlediği günümüzde bilgiye erişmek giderek kolaylaşıyor. Bilginin erişilebilir olması ile eskiden var olan kalıplarımızdan uzaklaştığımızı gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Akademik başarının hayattaki başarıyı getirmediğini, IQ'nun tek başına yeterli olmadığını söyleyebiliyoruz. Uzun yıllar boyunca matematiği iyi olduğu için hayat başarısının da aynı oranda geleceği sanılan çocukların, iş hayatına başladıklarında aynı performansı sergileyemediği görüldü. Günümüzde zekânın sınırlı olarak ele alınmadığını söylemek mümkün. Howard Gardner, 1993 yılında yayınladığı Multiple Intelligences (Çoklu Zekâ) ile geleneksel düşünceleri temelden değiştirmeyi başararak pek çok projenin de hayata geçirilmesini sağladı. Psikolojiden daha çok eğitimcileri ilgilendiren bu kuramı; çocukların bilgi, beceri ve kabiliyetleri doğrultusunda gelişmesi gerektiği hakkında yapılan çalışmaların temeli olmuştur. Gardner; her insanın farklı yeteneklere sahip olduğunu ifade ederek müzik zekâsından, kendini tanıma ve anlama zekâsına kadar uzayan bilinmeyen sayıda zekâyı vurgulamıştır. Prof. Gardner'ın tanımladığı zekâ türleri şu şekildedir:

- Sözel-Dilsel Zekâ
- Mantıksal-Matematiksel Zekâ
- Görsel-Mekânsal Zekâ
- Bedensel-Kinestetik Zekâ
- Müziksel-Ritmik Zekâ
- Kişisel-İçsel Zekâ
- Kişiler arası-Sosyal Zekâ
- Doğa-Varoluşçu Zekâ

Son iki yıldır sosyal ve kişisel zekâlar bilim adamları ve eğitim bilimciler tarafından "duygusal zekâ" başlığı altında ele alınmaktadır.

Zihinsel yeteneklerinin ya da zekâlarının birçoğunda akranlarına göre üst performans gösteren, yaratıcılık yanı güçlü olan ve bir işe başladığında asla vazgeçmeyen çocuklara üstün zekâlı denilmektedir.

Özel Yetenekli Çocuk: Bir ya da birden çok yetenek alanında ya da zekâ özelliğinde akranlarından çok üstün performans gösteren ya da gizil güce sahip olan ve diğer alanlarda da ortalama düzeyde özelliklere sahip olan çocuklardır.

Üstün Özel Yetenekli Çocuk: Belirli bir alanda olağanüstü yetenek ya da başarı gösteren diğer alanlarda ise ortalama yetenek gösteren ya da dil becerilerinde olağanüstü iken diğer alanlarda ortalama yeteneğe sahip olanlardır.

İlgi alanları ve yetenekleri fark edilmiş çocukların gelişimini takip etmek daha kolaydır. Bu yüzden hem ebeveynler hem öğretmen gözlemleri bu noktada önemlidir. Merak duyguları oldukça gelişmiş olan ve yetenekleri doğrultusunda kendi akranlarından daha farklı bakış açılarına sahip olan bu çocukların merakı köreltilmemelidir. İlgi alanları sırasıyla belirlendikten sonra o alanlara yönelik çalışmalar yapılması çocuğun performansını arttıracaktır. Merak ettikleri konular üzerinde araştırmacı ve hırslı olan üstün veya özel yetenekli çocuklar, deneyerek öğrenmeyi ve model alma yolunu seçer. Bu istekler ertelenmemelidir.

Üstün yetenekli çocukların gelişimsel özelliklerinde fark edilen en belirgin özelliklerden biri de kendini ifade etme ve kabul görme ihtiyacıdır. Hem duygusal hem zihinsel gelişimleri için çocukların ihtiyacı olan destek verilmeli, gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır. Olumlu pekiştiricilerle desteklenen çocukların öz güvenlerinin arttığı görülmektedir. Çocuğa zekâsı ve yeteneğini kullanabileceği ve deşarj olabilmemesini sağlayıcı yazboz, satranç, labirent oyunları, müzik vb. malzemeler, oyuncaklar alınmalıdır. Sinema, tiyatro, resim, müzik gibi kültürel etkinliklerde bulunması sağlanmalıdır. Çocuğun sorduğu sorulara kesin ve net cevaplar verilmeye çalışılmalıdır. Kaçamak, doğru olmayan cevaplardan kaçınılmalıdır.

Özel yetenekli çocukların her birinin ayrı ele alınması gerektiği gerçeği unutulmamalıdır. Özel yetenekli çocuklar, ilgi alanları ve yeteneklerine göre desteklenmelidir. Müzik alanında iyi olan bir çocuğun ritmik becerilerinin gelişmesi adına yeni enstrümanlarla desteklenmesi gibi bireysel değerlendirme yapılmalıdır. Özel yetenekli öğrenciler yeteneği olan alanla ilgili daha ileri bilgi, beceri ve deneyim kazanması adına çalışmalarla desteklenmelidir. Aynı zamanda yetişkinler öğrenci için bir model olmalı ve öğrencinin gelişimini desteklemelidir.